

FOL

ZİHİN FELSEFESİ

FOL® 42

© MAK GRUP MEDYA PRO. REK. YAY. A.Ş.
SERTİFİKA NO: 44396

FELSEFE 42
AKLA ZARAR 05

ZİHİN FELSEFESİ
DERLEYEN: ANDREW BAILEY

ÇEVİREN: FÜSUN DORUKER

ÖZGÜN ADI: *PHILOSOPHY OF MIND*
EDİSYON: BLOOMSBURY, LONDON & NEW YORK 2014

YAYINA HAZIRLAYAN: OSMAN BARAN KAPLAN
REDAKSİYON: MAK GRUP REDAKSİYON EKİBİ
SON OKUMA: EBUBEKİR DEMİR
GÖRSEL YÖNETMEN: NURULLAH ÖZBAY
GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA: TAVOOS

ISBN 978-605-69643-1-2

BASKI: AYRINTI BASIMEVİ ANKARA - SERTİFİKA NO: 13987

I. BASKI: EKİM 2019

İLETİŞİM ADRESLERİ
CINNAH CD. KIRKPINAR SK. 5/4
06420 ÇANKAYA ANKARA
TEL.: 0312. 439 01 69
www.folkitap.com
bilgi@folkitap.com
siparis@folkitap.com
www.twitter.com/folkitap

ZİHİN FELSEFESİ

DERLEYEN: ANDREW BAILEY

ÇEVİREN
FÜSUN DORUKER

ANDREW BAILEY

Ontario'daki Guelph Üniversitesinde doçenttir. Bilinç sorunu, bedenlenmiş biliş ve William James'in düşünceleri üzerine araştırmaları vardır. Üç kitabın editörlüğünü yaptığı gibi zombiler ve fizikselcilik üzerine çeşitli makaleler de yazmıştır.

JOHN BICKLE

Mississippi Eyalet Üniversitesinde Felsefe ve Din Bölümü profesörü ve kürsü başkanı; Psikoloji Bölümünde misafir profesör ve Görüntüleme ve Analitik Teknolojiler Enstitüsünde öğretim görevlisidir. Araştırmaları nörobilim felsefesi, bilim felsefesi (özellikle bilimsel indirgemecilik), biliş ve bilincin hücrel ve moleküler mekanizmaları üzerine yoğunlaşmıştır. *Oxford Handbook of Philosophy ve Neuroscience* (Oxford University Press 2009) adlı kitabın editörüdür. *Psychoneural Reduction: The New Wave* (MIT Press 1998) ve *Philosophy and Neuroscience: A Ruthlessly Reductive Approach* (Kluwer 2003) kitaplarının yanı sıra iki kitabın ve elliden fazla makalenin yazarıdır.

DAVID BOURGET

Yakın zamana kadar Londra Üniversitesi Felsefe Enstitüsü İleri Çalışmalar Okulu'nda araştırma görevlisiydi ancak şuan Ontario'daki Western Üniversitesinde çalışmaktadır. Araştırmaları bilinç hakkındaki felsefi sorulara yoğunlaşmıştır ve aynı zamanda PhilPapers (<http://philpapers.org>) sitesinin de ortak yaratıcısıdır.

DAVID BRADDON-MITCHELL

Sydney Üniversitesi Felsefe Fakültesi profesörü ve dekanıdır. Araştırmaları zihin felsefesi ve metafiziğin yanı sıra meta-etik, bilim felsefesi, biyoloji felsefesi ve epistemoloji konularında yoğunlaşmıştır. Frank Jackson ile birlikte *The Philosophy of Mind and Cognition* (Blackwell 2006) kitabını ve sayısız makaleyi yazmıştır.

ANDREW BROOK

Ottawa Carleton Üniversitesinde Felsefe ve Bilişsel Bilim profesörüdür. Daha önce Carleton Üniversitesi Bilişsel Bilim Enstitüsü müdürlüğü ve Kanada Felsefe Derneği başkanlığında bulunmuştur. Araştırmaları disiplinlerarası bilişsel araştırma projeleri, Kant, bilinç, psikolojik ve psikanalitik açıklamalar üzerine yoğunlaşmıştır. İki tanesi Daniel Dennett'in çalışmaları hakkında olmak üzere, yedi kitabın veya editörlü olduğu gibi, yüzden fazla makale ve kitap bölümünün yazarıdır.

RICHARD BROWN

New York City Üniversitesi'nin La Guardia Yüksek Okulunda doçenttir ve New York Üniversitesi'nin Uzay, Zaman ve Bilinç Projesinin üyesidir. Zihin felsefesi, bilinç çalışmaları ve bilişsel bilimin temelleri üzerine yoğunlaşan çalışmaları vardır. Aynı zamanda rak bateristidir ve her yıl aralarında David Chalmers'ın da bulunduğu sinir bilimciler ve felsefecilerden oluşan müzik gruplarını New York'ta bir araya getiren Qualia Festivalinin de organizatörüdür.

MONICA COWART

Massachusetts Merrimack Koleji'nin Felsefe Fakültesinde doçent ve başkandır. Bilişsel bilim felsefesi, psikoloji, uygulamalı etik alanlarında çalışan Cowart'ın farkındalık temelli klinik tedavilerde metaforların rolünü inceleyen araştırmaları da vardır.

PATRICIA EASTON

Claremont Graduate Üniversitesi'nde felsefe profesörü ve bölüm başkanı olduğu gibi Akademik Planlama Biriminde birinci başkan yardımcısıdır. Çağdaş felsefe tarihi, özellikle René Descartes ve 17. yüzyıl kartezyenlerinin felsefesi üzerinde çalışmaktadır. Yönettiği ve editörlüğünü üstlendiği *The Descartes Web Site*, Descartes'ın *Rubun Tutkuları* adlı yapıtının 17. yüzyıla ait Fransızca ve İngilizce baskılarını içeriyor. Üç kitabın, çok sayıda makale ve bölümün de yazarı ya da editörüdür.

SARA HEINÄMAA

Helsinki Üniversitesi'nde kuramsal felsefe öğretim görevlisidir. Şu anda Helsinki İleri Çalışmalar Cemiyetinde akademik araştırmacı olarak çalışmaktadır. Fenomenoloji, zihin-beden bağlantısı, felsefe tarihi, kadın çalışmaları üzerine çalışmaktadır ve *Toward a Phenomenology of Sexual Difference: Husserl, Merleau-Ponty, Beauvoir* (Rowman & Littlefield 2003) kitabının yazarıdır. Ayrıca 15 kitabın ve çok sayıda makalenin de yazarı ya da editörüdür.

MATTHEW KATZ

Central Michigan Üniversitesi Felsefe ve Din Fakültesi üyesidir. Yetişkin insanların, numaraları temsil eden (en azından) iki sisteme sahip oldukları iddiasını savunan ve detaylandıran araştırmalarında bir sistemin dil-benzeri temsil formatı, ikincisinde ise format olarak dile-benzemeyen zihinsel büyüklükler kullandığını ortaya sürmektedir. Düşünce Dili hipotezi üzerine yayınları vardır ve ayrıca zihin felsefesi, psikoloji ve epistemoloji üzerine çalışmaktadır.

WILLIAM LYONS

Dublin Trinity Kolejinde emeritus profesör ve İrlanda Kraliyet Akademisinin üyesidir. Daha önceleri Felsefe Bölümü Başkanlığı (1985-1995) ve Zihinsel ve Ahlaki Bilimler Okulunda ahlak felsefesi profesörlüğü (1985-2004) görevlerinde bulunmuştur. Aralarında *Emotion* (1980), *Gilbert Ryle* (1980) ve *Matters of Mind* (2001) adlı kitaplarında bulunduğu çok sayıda yapıtın yazarıdır. Wittgenstein, Heidegger ve Sokrates hakkında ödül kazanan tiyatro oyanları yazmıştır.

BRIAN P. McLAUGHLIN

Rutgers Üniversitesinde Felsefe ve Bilişsel Bilim profesördür. Zihin-beden sorunu ve zihinle bağlantılı çeşitli metafiziksel ve epistemolojik sorunlar üzerinde çalışmaktadır. Aralarında *The Oxford Handbook of Philosophy of Mind* (2011) adlı yapıtın da bulunduğu çok sayıda kitap ve makalenin editörü ya da ortak editörlüğünü yapmıştır.

ANGELA MENDELOVICI

Ontario Western Üniversitesinde doçenttir ve araştırmaları zihin felsefesi, özellikle zihinsel temsil sorunu üzerinde yoğunlaşmıştır. Doktora derecesini 2010 yılında Princeton Üniversitesinden almıştır ve Ulusal Avusturya Üniversitesinde doktora sonrası araştırma görevlisi olarak bulunmuştur.

DERMOT MORAN

1989 yılından bu yana University College, Dublin'de felsefe (metafizik ve mantık) profesörüdür ve 2003 yılında İrlanda Kraliyet Akademisine üye seçilmiştir. Ortaçağ felsefesi (özellikle Hristiyan Neoplatonizmi) ve çağdaş Avrupa felsefesi (özellikle fenomenoloji) konularında sayısız yayını vardır. Husserl hakkında iki kitabın yazarı olduğu gibi, *Introduction to Phenomenology* (Routledge 2000) adlı kitabın da yazarıdır. Buna ek olarak 11 kitabın, çok sayıda makalenin ve kitap bölümünün yazarı ya da editörüdür. Profesör Moran'a, 2012 yılında beşeri bilimler dalında İrlanda Kraliyet Akademisi tarafından altın madalya verilmiştir.

RONALD PLANER

New Brunswick, Rutgers Üniversitesinde doktora öğrencisidir. Araştırmaları biyoloji felsefesi, zihin felsefesi ve bilişsel bilimin temelleri üzerine yoğunlaşmıştır. Tezlerinde düşük-düzye biyolojik fenomenlere, özellikle gen ifadeleri ve yöntemlerine bilgi-bağlantılı kavramların uygulamasını araştırmaktadır.

ORON SHAGRIR

Felsefe profesörüdür; Kudüs'teki Hebrew Üniversitesinde Dil, Mantık ve Biliş Merkezi üyesidir ve daha önce Bilişsel Bilim bölümü başkanlığında bulunmuştur. Şu andaki araştırmaları beynin bilgisayarım yaptığı iddiasını anlamaya yöneliktir. Jack Copeland ve Carl Posy ile birlikte *Computability: Turing, Gödel, Church, and Beyond* adlı kitabın editörlüğünü yapmıştır. Ayrıca bilgisayarım ve kökensel bağlılık (*supervenience*) üzerine çok sayıda makale ve kitap bölümü yazmıştır. İstanbul doğumlu, Arnavutköy Amerikan

FÜSUN DORUKER

İstanbul'da doğdu. Kız Koleji mezunu. *Kalp Daima Hatırlar* adlı ilk roman çevirisinden bu yana farklı yazarlardan farklı konularda belgesel ve kurgu yaklaşık 150 kitap çevirdi.

Başlıca çeviri eserleri: Andrew Mango, *Atatürk*; John Keegan, *Savaş Sanatı Tarihi*; Simon Winchester, *Dahi ve Deli*; Jerri Nielsen, *Buzlar Altında*; Andrew Mango, *Türkiye ve Türkler*; Daniell Dennett, *Aklın G'özü*, Alan Weisman, *Bizsiz Dünya*; Andrew Mango, *Modern Ortadoğu'nun Kuruluşu*; Joshua Foer, *Einstein ile Ay Yürüyüşü*.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ VE TEŞEKKÜR OSMAN BARAN KAPLAN	13
I	
GİRİŞ: ZİHİN FELSEFESİNİN 90 YILI ANDREW BAILEY	15
2	
DESCARTES'İN ZİHİN 'EFSANESİ' ŞİFRESİNİN ÇÖZÜMÜ PATRICIA EASTON	33
3	
EDMUND HUSSERL VE FENOMENOLOJİ DERMOT MORAN	55
4	
MERLEAU-PONTY: FENOMENOLOJİK ZİHİN VE BEDEN FELSEFESİ SARA HEINÄMAA	79
5	
GILBERT RYLE VE MANTIKÇI DAVRANIŞÇILIK WILLIAM LYONS	108
6	
BİLİNCİN ÖZDEŞLİK KURAMINA U.T. PLACE, H. FEIGL VE J.J.C. SMART'IN KATKILARI BRIAN P. McLAUGHLIN VE RONALD PLANER	125
7	
DAVID LEWIS, DAVID ARMSTRONG VE NEDENSEL ZİHİN KURAMI DAVID BRADDON-MITCHELL	155
8	
HILARY PUTNAM VE BİLGISAYIMSAL İŞLEVSELÇİLİK ORON SHAGRIR	175

JERRY FODOR VE TEMSİLCİ ZİHİN KURAMI	9	202
MATTHEW KATZ		
DONALD DAVIDSON, DANIEL DENNETT VE NORMATİF ZİHİN	10	223
MODELİNİN KÖKENİ		
ANDREW BROOK		
TEMSİLCİLİĞİN İZLENMESİ: WILLIAM LYCAN, FRED DRESTKE VE	11	247
MICHAEL TYE		
DAVID BOURGET-ANGELA MENDELOVICI		
PATRICIA VE PAUL CHURCHLAND'IN NÖROFELSEFELERİ	12	277
JOHN BICKLE		
ANDY CLARK, ANTONIO DAMASIO VE BEDENSEL BİLİŞ	13	301
MONICA COWART		
DAVID CHALMERS ZİHİN VE BİLİNÇ HAKKINDA	14	328
RICHARD BROWN		
DİPNOT: ZİHİN FELSEFESİ – ÖNÜMÜZDEKİ ON YIL	15	351
ANDREW BAILEY		
DİZİN		365

SUNUŞ VE TEŞEKKÜR

Tıpkı dil felsefesi alanında olduğu gibi, zihin felsefesi alanında da konuyu filozoflar üzerinden etraflıca ele alan bir kitabı daha Türkçeye kazandırmanın mutluluğu içerisindeyiz. Zihin felsefesi alanında çeviri yapmak öncelikle terminolojik bir zorluğun üstesinden gelmek anlamına geliyor. Bu anlamda kitabın çevirimenliğini üstlenen Fusun Doruker ile birlikte elimizden geleni yaptığımızı inanıyorum. Buna ek olarak, çok kritik bazı kelime tercihlerimizi sunuş bölümünde paylaşmanın yararlı olacağı kanaatindeyim.

Deneyimin öznel niteliğini ifade eden *qualia* terimini tam olarak ifade eden Türkçe bir karşılık bulmak zor bir iş. Ancak, en azından kelimenin Türkçe görünmesi adına, bu terimi ‘kualia’ olarak kullanmayı tercih ettik. Buna ek olarak, bilgi işlemlerini ifade eden *computation* ifadesini yer yer ‘hesaplama’ yer yerse ‘bilgisayım’ olarak birbirleriyle dönüşümlü olarak kullanmayı tercih ettik. Öte yandan Davidson’un zihinsel olayların fiziksel olaylarla özdeş olmasına karşın, fiziksel yasalarla betimlenemeyeceğini öne süren *anomalous monism* tezini yer yer ‘kuraldışı tekçilik’, yer yer ise ‘anormal monizm’ olarak karşıladık. Birden fazla kullanımları tercih etmemizin nedeni kelimenin bizden önceki çevirileriyle olan ilişkisini koparmamak olduğunu da ifade etmek isterim. Son olarak Türkçeye tercümesi epey zor bir kavram olan *supervenience* için, yani X ve Y gibi iki nitelik kümesi farz edildiğinde, Y’nin kökensel olarak X’e bağlı olması hususunda, Y’de bir farklılık meydana gelebilmesi için bu farklılığın öncelikle X’te meydana gelmesi gerektiğini ifade eden bu kavram için, çeviri tercihimiz ‘kökensel bağlılık’ kelimesinden yana oldu.

Son olarak kitabın çevirisini üstlenen Füsun Doruker'e ve çeviri sürecindeki desteklerinden ötürü kıymetli hocam Aziz F. Zambak'a teşekkür ederim. Aynı zamanda bazı kelimelerin tercümesi hususunda çok değerli öneri, eleştiri ve desteklerinden dolayı Mehmet Demirhan, Ahmet Demirhan, Emre Şan ve Nurulhude Baykal'a çok teşekkür ederim.

OSMAN BARAN KAPLAN

Eylül 2019 - Ankara

I GİRİŞ: ZİHİN FELSEFESİNİN 90 YILI

ANDREW BAILEY

İnsan gözünün retinasını oluşturan milyonlarca hücre arasında yaklaşık 126 milyon ışığa duyarlı hücre vardır. Bu hücrelere vuran ışığın sonucunda görme duyumuz oluşmuştur. Bahsettiğimiz hücrelerin yaklaşık 120 milyonu, düşük düzey ışığa duyarlı olan çubuk hücrelerdir; geri kalanı aktif olmak için daha yüksek düzey ışığa ihtiyaç duyan ama aynı zamanda parlaklık ve hareketin yanı sıra ışığın farklı dalga boylarını algılayan koni hücrelerdir.¹ Renkleri görmenin temeli, ışığın dalga boylarının arasındaki görece farklılıklarda yatar ve insanların çoğunda (primatların çoğunda da durum aynıdır ama geri kalan hayvanlar âleminde farklıdır) bu bilgi, üç farklı, örtüşen dalga boyuna duyarlı olan üç değişik koni hücrede² kayda geçer. Bu nedenle çoğu insan *trikromat*tır: Gördüğümüz her renk kırmızı, mavi ve yeşil ışığın karışımından oluşur.

Ne var ki bazı insanlarda üç yerine iki farklı koni hücre bulunur ve bu kişilere *dikromat* adı verilir. Bu kişiler üç yerine iki tip koni hücrenin etkileşimine dayandığından gördükleri renk sayısı daha azdır. Bu nedenle daha farklı renk algılamaları oluşur ve çok seyrek rastlanan *tek-yanlı dikromatlar* (yalnızca bir gözü 'renk körü' olan kişiler olarak tek-

¹ Retinada yaklaşık 20.000 ışığa duyarlı gangliyon hücresi vardır ve bunlar herhâlde görmeye katkıda bulunmadıkları hâlde, 24 saatlik ritimleri ve gözbebeği reflekslerini destekliyor.

² Kromat ifadesi işte bu konileri ifade eder, örneğin eğer 4 adet koni varsa tetra-kromat gibi. (Yay. Haz.)

DESCARTES'İN ZİHİN 'EFSANESİ' ŞİFRESİNİN ÇÖZÜMÜ

PATRICIA EASTON

Anahat olarak bu resmî kuramdır. Bu kuramdan sıklıkla 'Makinedeki Hayalet Dogması' gibi bilinçli olarak kötüleyerek söz edeceğim. Bu kuramın tümüyle hatalı olduğunu, ayrıntılar yerine ilkelerde hata olduğunu kanıtlamayı umuyorum. Bu yalnızca belirli hataların bir araya toplanması değildir. Büyük bir hatadır ve özel türde bir hatadır. Yani bir kategori hatasıdır. (Ryle 1949, s. 15-16)

2.1. Giriş

Gilbert Ryle, Descartes'ın zihnin yapısı hakkındaki efsanesini patlatmanın zamanı geldiğini söylediğinden bu yana altmış yıldan fazla geçti. Ryle'a göre kartezyen zihin kişiye özeldir. Kendi içeriklerine ayrıcalıklı erişimi vardır, uzamsal değildir, yasaları mekanik ya da deterministik değildir, bedenden ayırır ve bedenle etkileşimi gizemlidir. "Zihnin kendi yeri vardır ve içsel yaşamımızda hepimiz bir hayalet Robinson Crusoe yaşamı sürdürürüz." (Ryle 1949, s.13).

Bundan sonraki yıllar, Kartezyenlerin zihin kavramını çok sayıda seçkin bilim insanının birbiri ardına eleştirmesine tanıklık etti. Daniel Dennett 'Kartezyen Tiyatrosunun' yasını tutuyor (1991; bkz. Bölüm 10), Patricia Churchland canlı ruhlarını kristal kürelere benzetiyor (2005; bkz. Bölüm 12) ve Antonio Damasio, Descartes'ın zihni bedenden ve

3 EDMUND HUSSERL VE FENOMENOLOJİ

DERMOT MORAN

Moravya doğumlu matematikçi ve filozof Edmund Husserl (1859-1938), yaşamını ayrıntılı fenomenolojik incelemelere adanmıştı ve temelinde kendi icat ettiği bir yöntem kullanıyordu. Bu yöntemle 20. yüzyıl felsefesinde, zihin felsefesinin ana konularının en sağlam ve radikal tartışmalarını sunuyordu.¹ Ne var ki analitik zihin felsefecilerinin çoğu (kendilerini bu disiplini 20. yüzyılın ortasında icat etmiş gibi görenler (Bkz. Bölüm 1)) aynı konuları tartışırken Husserl'in olağanüstü ve dayanıklı katkılarına hiç değinmiyorlar.² Bu bölümde Husserl'in zihin felsefesine önemli katkılarının bazılarının ana hatlarını açıklamak istiyorum. Ayrıca bilişsel bilimle ilgilenenler arasında Husserl'in bilinç üzerine çalışmalarının dikkatle incelendiğini de eklemeliyim.³

Öznenin yaşadığı tüm deneyimlerinin dikkatli bir tasviri anlamında kabul edilen fenomenoloji, Husserl'in deyişiyle

¹ Husserl'in yaşamı ve çalışmaları için bkz. Dermot Moran, *Edmund Husserl, Founder of Phenomenology* (Cambridge ve Malden, MA: Polity Perss, 2005). Husserl'in erken matematik çalışmaları için bkz *Edmund Husserl, Early Writings in the Philosophy of Logic and Mathematics*. Çeviri Dallas Willard, Husserl Toplu Çalışmaları V (Dordrecht: Kluwer, 1994).

² Husserl'in zihin felsefesi için bkz: David Woodruff Smith ve Ronald McIntyre, *Husserl and Intentionality. A Study of Mind, Meaning and Language* (Dordrecht: Reidel, 1982); Richard Cobb-Stevens, *Husserl and Analytic Philosophy* (Dordrecht: Kluwer, 1990); Hubert L. Dreyfus (ed.), *Husserl, Internationality and Cognitive Science* (Cambridge, MA: MIT Press, 1982).

³ Örneğin bkz Shaun Gallagher ve Dan Zahavi, *The Phenomenological Mind: An Introduction to Philosophy of Mind and Cognitive Science* (Londra: Routledge, 2008).

4
MERLEAU-PONTY: FENOMENOLOJİK ZİHİN VE
BEDEN FELSEFESİ

SARA HEINÄMAA

Günümüzde Maurice Merleau-Ponty'nin fenomenolojisi, zihin felsefesi alanında önemli gelişmelerin habercisi olarak ünlenmiştir.¹ Algılamanın fenomenolojik tanımı, enaktivist ve dışsalcı kuramların öncüllerinden biri ve ön yargısal içeriğin incelenmesinin öncüsü olarak görülmektedir. Çalışmalarından, ayna nöronlar üzerinde çalışan sinirbilimciler kadar, bilişsel bilimin bilişselci paradigmalarına karşı çıkan bağlantıcular [*connectionists*] tarafından da söz edilmektedir.² Biraz daha genelleme yapılırsa, psikopatolojilerin tedavisinden bedensel kimliklerle ilgili münazaralara kadar tüm uygulanabilir tatbikatlarıyla bedenleşmiş bilinç konusundaki kuramsal söylemlerin kaynağı olarak görülmektedir.³

Bu tartışmalar, Merleau-Ponty'nin çalışmalarının önemli unsurlarını vurgulamaktadır ama öte yandan insan zihninin

¹ Örneğin Varela, Thompson ve Rosch 1991; Dreyfuss 2002a, 2002b, 2005; Noë 2004; Gallagher ve Zahavi 2005; Gallagher 2009, s. 368-9; Berendzen 2009; Shear 2012.

² Örneğin Marco Iacoboni (2008), ayna nöronlar hakkındaki varsayımını geliştirmek için Merleau-Ponty'nin fenomenolojik soruşturmalarının sonuçlarını kullanıyor.

³ Bedensel kimlikler ifadesiyle canlı bedeninin farklı unsurlarına bağlantılı sosyal-bireysel kimliklerden, örneğin beden ölçüsü ve skalasına bağlı (örneğin beslenme bozukluğu gösteren) varlıklardan, bedensel yetenekler ve kapasitelere bağlı (profesyonel, atletik vs.) kimlikler, cinsiyet ve cinsel eğilim kimliklerini kastediyorum. Beslenme bozuklukları hakkındaki fenomenoloji etkisindeki tartışmalar için bkz: örneğin Turner 1992; Jacobson 2006; Bowden 2012. Toplumsal Cinsiyet kimliği fenomenolojisi için bkz. Heinämaa 2012.

5 GILBERT RYLE VE MANTIKÇI DAVRANIŞÇILIK

WILLIAM LYONS

Gilbert Ryle'in adı, zihin felsefecilerinin onur listesinde her zaman yer alacaktır. Ama oradaki varlığı, büyük bir olasılıkla yanlış anlaşılmış ve yeterince değer verilmemiştir. Çoğunlukla adı, bir insanın madde ve ruh adı verilen iki temel tözden oluştuğunu öne süren kartezyen töz düalizminin son kalıntılarına yaptığı zeki ve yokedici saldırıyla bağlantılı olarak görülür (Bkz. Bölüm 2). 20. yüzyılın ikinci yarısında zihin felsefesinin gelişmesine önemli katkıları daha az görülür ve daha az değer verilir. Zihin felsefesini bizim zihinsel kelime haznemizin ve psikolojik ifadelerimizin analizine, başka bir deyişle, dil felsefesinin bir dalı biçimine getirmekte, Ryle'in birincil rol oynadığını söylemek aşırı bir iddia olmayacaktır. Bu yeni yönlendirmenin en önemli sonucu, Ryle'dan sonra yeni zihin felsefesinin ana odağının, psikolojik betimlemelerin esas konularının hem mantıksal hem ontolojik statülerinin tartışılmasıydı. Niyet etmek, inanmak, istemek, hissetmek, içe bakmak gibi zihinsel hareketlerden ve zihinlerin kendisinden söz ederken bu tanımların göndergesi nedir? Bu tanımların, beyin bilimlerinin hızlı gelişmesiyle donatılan tanımlarla bağlantısı nedir? Bu gibi tanımların doğruluk koşulları nelerdir? 20. yüzyıl boyunca ve 21. yüzyılın ilk on yılında zihin felsefecileri bu sorulara kesin yanıtlar bulmak için hâlâ uğraşıyorlardı.

Çağdaş zihin felsefesinde Ryle'in rolünü yücelterek Ludwig Wittgenstein'in rolünü ihmal ettiğim itirazları olabilir. Elbette Wittgenstein'in özellikle ölümünden sonra yayımla-

BİLİNCİN ÖZDEŞLİK KURAMINA U.T. PLACE, H. FEIGL VE J.J.C. SMART'IN KATKILARI

BRIAN P. McLAUGHLIN VE RONALD PLANER

1950'li yıllarda U. T. Place, Herbert Feigl ve J. J. C. Smart, bilinçli süreçlerin beyin süreçleri olduğunu savundular. O yıllarda davranışçılık hem psikoloji hem de zihin felsefesinde baskın olduğundan bu görüş devrim yarattı (Bkz. Bölüm 5).

Place, Feigl ve Smart davranışçılık üzerine büyük boyutlu bir saldırı düzenlemediler.¹ Aslında Place şöyle belirtti:

'Bilmek', 'inanmak', 'anlamak', 'anımsamak' gibi bilişsel kavramlar ve 'istemek' ve 'niyet etmek' gibi istemli kavramlar konusunda bence davranış eğilimleri tanımlarıyla bir inceleme yapmanın temelinde doğru olduğundan pek kuşku yoktur. (1956, s. 55)²

Ama bilinç durumlarının (olgular vs.) beynin durumları ve özellikle nörofiziksel durumlar olduğunu söyleyerek bilinç için davranışçılığı reddettiler. Davranış eğilimleri olmak yerine, böylesine bilinçli zihinsel durumlar davranışın içsel nedenleridir.

1956 tarihli "Is Consciousness a Brain Process?" [Bilinç Bir Beyin Süreci midir?] başlıklı, yeni ufuklar açan makalesinde Place, bu soruya açılış cümlesinde yanıt verdi:

¹ Psikolojide davranışçılığı yıkan devrim, Noam Chomsky'nin 1959 yılında Skinner'in *Verbal Behavior* [Sözel Davranış] adlı yapıtını eleştirmesiyle başladı.

² Place, Feigl, Smart, Armstrong ve Kripke'ye yapılan atıflar Chalmers 2002 basısından alıntıların sayfa numaralarıdır.

DİZİN

A

Adler 59

ağrı 20, 21, 22, 26, 42, 83, 126, 127, 136, 137, 138, 140, 141, 142, 144, 145, 147, 151, 160, 176, 177, 179, 183, 184, 185, 186, 187, 247, 259, 265, 329, 331, 332, 336, 339, 356, 357, 359; ~ davranışı 83, 186

ahlak felsefesi 175

aile benzerliği 107

akıl: ~ ve duygular 36; ~a getirmek (Vergegenwärtigung) 72; analogik ~ yürütme 219

aktif: ~ anlak 19 ~ dışsalcılık 309; ~ dışsallık tezi 310

aktivite 59

aktlar 59

Alexander, [Samuel] 129

algı(lar) 22, 62, 63, 65, 66, 70, 81, 84, 88, 90, 99, 254, 278, 358; ~nın belirteççilik kuramı 254; ~ fenomenolojisi (Phénoménologie de la Perception) 81, 84, 88, 90, 91, 92, 97, 99; ~ yapısı 254; dışsal (aussere Wahrnehmung) ve içsel (innere Wahrnehmung) ~ 28, 63; eidetik ~ görüşü 64

algılama 17, 47, 49, 56, 60, 65, 66, 67, 69, 70, 72, 80, 94, 126, 155, 217, 254, 295, 355; ~da deneyimlenen nesne 69; ~ işlevi 69; ~nın açık oluşu 70; ~nın fenomenolojik tanımı 79; ~ yönelimselliği 65

algısal: ~ bilinç 100; ~ çarpıtma 266; ~ deneyim 85, 93, 94; ~ inanç 70; ~ kesinlik 70

Allen 57, 267

Almanca 56, 57, 108, 109

Amerikan 18, 228, 277, 283, 284, 289

amfibiyenler 16

analitik: ~ ve bilimsel işlevsellik anlaşmazlığı 24; ~ zihin felsefesi 84

analiz: zihinde canlandırılanları [eidetic] ~ yöntemleri 80; kavramsal ~ 360; felsefi ~ 123; dil ~i 109, 110; 2'li [two-place] ~ 120

android 137, 148, 149; bilinçli ~ler 148

anımsama 60, 72, 73, 125

anlam 68; ~bilimsel 126; ~ çıkarma 27; ~lı yönelim ve işlem 84; kullanım olarak ~ 107

Antik Yunanca 108

Antik Yunanlılar 279

anti-zombi 340

Aquinas 18, 65

aranedencilik 48

Aristoteles 18, 19, 65, 78, 84, 117, 176, 229

Armstrong, David 24, 120, 135, 155, 157, 58, 160, 161, 162, 165, 166, 167, 168, 171, 172, 173, 177

Arnauld 45, 49

arzular 144, 278

aşkın nesnelerin algılanması 66

atomculuk 68

Aufbau 61

B

bağlantı noktası 62

bağlantıcı(lar) [connectionists] 25, 79, 215, 216, 277, 280, 286, 293; ~ ağlar 215, 216; ~ hesaplama 25

bağlantıcılık 281, 288, 290

bağlaşım [coupling] 303, ~ bağlantısı 310

Barslou 305

- başkalarının deneyimleri (Fremderfahrung) 56
 batakılık-insanı 262, 266; ~ itirazı 262
 beceri eğilimleri 115
 Bechtel 25, 28, 191, 192, 285
 beden(ler) 19, 28, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 76, 79, 81, 85, 93, 94, 96, 97, 98, 99, 100, 113, 119, 127, 178, 182, 202, 244, 277, 281, 282, 283, 284, 302, 321, 322, 323, 324, 356, 357; ~-nedenselliği 49; ~den tümüyle bağımsız yapı 212; ~ hareketleri 38; ~i kullanan ruh 40; ~ imgesi 99; ~in mekanik modeli 35; ~imiz olmadan varolmamız 39; ~-makine benzetmesi 35; ~ şeması (scheme corporel) 99; ~ ve bedensel hareketler fikri 41
 bedenleşme 30, 81, 92, 93, 305, 306
 bedenleşmiş: ~ bilişsel görüşünün eğilimleri 353; ~ insan 50; ~ insan zihni 51
 bedensel: ~ biliş 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 310, 321, 324; ~ biliş kuramcıları 304, 305; ~ motor ilişkileri 80; ~ tözler 44
 bedensellik (leibhaftig) 69, 92, 95, 305; ~-arası (intercorporelité) 92, 93, 95, 96, 97, 98
 belirlenmiş ya da belirlenebilir eğilimler 115
 belirteç değişimi taşıyıcısı [the bearer of adverbial modification] 122
 belirteççilik 254, 255
 bellek 56, 62, 72, 181, 208, 279, 312, 314
 Ben (Ich) 37, 39, 59, 75, 77, 118, 161, 225, 236, 238, 243, 292, 348
 benlik: ~ deneyimleri 56; kendi içinde ~ 78
 benlikçi yaklaşım 57
 Bergson, Henri 58
 Berkeley 67
 betimleme: ~ bilinci (Bildbewusstsein) 73; ~ler kuramı 111, 112; ~yollu bilgi 112
 beyin 21, 23, 25, 28, 37, 60, 106, 125, 126, 127, 130, 132, 133, 183, 195, 202, 205, 210, 215, 220, 223, 224, 225, 235, 236, 237, 240, 261, 263, 270, 278, 289, 292, 293, 307, 311, 316, 323, 329, 331, 336, 337, 339, 341, 348, 359; ~ anatomileri 21; ~in durumları 21, 125
 Bickle, John 24, 28, 191, 281, 283, 284, 285, 292, 298
 bileşik birliğin modları 50
 bileşim canlılar 47
 bilgi 41, 70, 117, 130, 132, 330; ~ argümanı 130, 270, 358; ~nin ilk ilkeleri 40; çifte ~ 131; tanışıklık yolu ~ 112, 345
 bilgisayar 23, 25, 181, 187, 202, 215, 233, 286, 301; ~ bilimi 30
 bilgisayarım kuramları 23
 bilgisayarım 175, 176, 177, 178, 185, 187, 190, 192, 193, 194, 202, 208, 209, 216, 220, 221, 240, 288, 291, 294, 297, 301, 311, 343, 348, ~ durum 192; ~ işlevselcilik 177, 178, 185, 195
 bilim 19, 21, 29, 30, 33, 42, 43, 51, 56, 60, 64, 83, 84, 85, 91, 107, 109, 148, 175, 192, 205, 220, 225, 239, 240, 277, 282, 284, 286, 287, 288, 295, 296, 303, 330, 341; ~ dalı 21, 83; ~ tarihi 291; anasal kökenler ~i 62
 bilimsel 88; ~ işlevselciler 24; ~ ontoloji 282; ~ yöntemler 109; çağdaş ~ anlayış 19
 bilinç 60, 126, 128, 151, 244, 258, 259, 328, 358; ~in genel fizikselci kuramları 26; ~in haritalama problemi 259; ~in nöral bağlantıları 145; ~in özdeşlik kuramı 151; ~in saf temsilcilik kuramları 271; ~in temel şekilleri (Gestalten) 62; ~in yaşamı 56; ~in zor problemi 146; ~ akışı 120, 121; ~ felsefesi 74; ~ durumları 125, 128, 131, 132, 135, 147, 149, 150; tüm ~in temel özelliği 61; ~altı dürtüler ve arzular 56
 bilinçli: ~ durumlar 247, 249, 259; ~ bölümler 58; ~ yaşamın akışı 58
 biliş 170, 302, 305, 310
 bilişsel: ~ bilim 29, 55, 175, 192, 220, 225, 239, 240, 301, 303; ~ bilimciler

- 18, 25, 215; ~ bireysellik [cognitive individualism] 40; ~ kavramlar 125; ~ psikoloji 26; ~ süreçler 302, 303; ~ ya da epistemik tutumlar 60; ~ yaşam (Erkenntnisleben) 62
- birbirine: ~ ait olma (Ineinandersein) 75; ~ örülme 75
- bireysel: ~ egonun (das Ich) doğası 56; ~ ve kolektif yönelimsellik 78
- birinci şahıs deneyimi 17; ~ yansıtma 80
- birincil inanç (protodoxa) 70
- birleşme (birlik) sorunu [problem of unity] 37, 44
- biyologlar 83
- biyoloji 80, 82, 279, 294
- biyolojik: ~ olabilirlik [biological plausibility] 293; ~ olmayan ve hatta (ilkesel olarak) fiziksel olmayan zihinler 23
- biz: ~özellığı (Wir-Subjektivität) 77; ~yönelimleri 57
- Black 133, 134, 143
- Block, Ned 26, 134, 137, 149, 169, 178, 180, 185, 188, 191, 192, 194, 261, 269, 337, 360
- Bolzano 108
- Bourget, David 25, 26, 267, 268, 269, 270, 271
- Braddon-Mitchell 22, 23, 29, 170, 172, 213
- Bradley 18
- Brandom, Robert 223
- Brentano 23, 59, 61, 63, 80, 85, 108
- Brighton College 108
- Broad 129, 130
- Brook, Andrew 27, 28, 239, 356
- Broughton, Janet 44
- Brown 26, 28, 36, 195, 340, 358
- budizm 30
- bütüncülük 27
- C
- canlılar 16, 17, 37, 47
- cennetsel dünya 346
- Chalmers, David 26, 28, 30, 125, 130, 134, 144, 145, 146, 171, 178, 185, 188, 194, 195, 248, 265, 270, 271, 291, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 328, 329, 330, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 355, 358, 360
- Chisholm 29, 185
- Churchland, Patricia 24, 25, 28, 33, 35, 185, 191, 204, 214, 215, 277, 278, 281, 283, 284, 285, 286, 287, 289, 290, 291, 295, 297, 298, 338, 358; ~tarzı eyleycilik 281
- Church-Turing tezi 181
- Clark, Andy 30, 288, 302, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 324, 348
- cogitatio 59, 61
- Cottingham, John 44
- Cowart, Monica 30, 303, 353
- c-sinir lifleri 21; ~ ateşlemesi 22
- Currie 219
- çağdaş: ~ emprizm akımı 65; ~ felsefeciler 35, 67; ~ felsefenin oluşumu [occurrent] 58; ~ özdeşlik kuramcıları 146
- çifte-dil 131
- çiftleşme 83
- Çin Beyni 169
- Çince Odası 35, 169
- çoklu-gerçekleştirilebilirlik 22
- çökeltiler 58, 62
- çubuk hücreler 15
- D
- dalga boyları 17
- Damasio, Antonio 30, 33, 302, 307, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 324
- Davidson 18, 27, 28, 36, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 234, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 262, 355, 356; ~'in kuraldışı monizmi 27
- davranış(lar) 20, 24, 27, 81, 98, 100, 125, 148, 155, 156, 157, 159, 163, 166, 167, 178, 185, 186, 194, 202, 203, 205, 211, 220, 235, 243, 316; bilinçli ~lar 21; açık ~ 20, 25; açık ~'ın nedenleri 20, 22, 156, 157, 158, 159, 160, 237, 263, 356; ~ bilimleri 81

- davranışçı: ~ program 156; ~ psikolog-
 lar 82; ~lar 20, 157, 163, 178
 davranışçılık 20, 21, 28, 122, 125, 155,
 156, 163, 166, 175, 178, 181, 185,
 194, 206, 240; ~in eleştirisi 185
 deflasyonist 243
 deneyim(ler) 17, 59, 89, 98, 99, 100,
 127, 135, 170, 247,248, 249, 251,
 258, 262,267, 291, 292, 347; bilinçli
 ~ 60, 330; bireysel ~ [Erlebnisse] 59;
 ~in yönelimsel özellikleri 257; ~lenen
 ilk öteki kişi 76; bilinçli renk ~i 18; ~
 paylaşımları ve bunların bedenlerimi-
 zin yansıtımlı yapılarındaki deneyim-
 sel temelleri 100; görsel ~ 249; dolay-
 sız ~deki oluşumlar gibi yönelimsel
 hareketler 126
 deneysel düzeltmeler 20
 Dennett 28, 33, 213, 223, 224, 225,
 226, 227, 228, 229, 230, 232, 233,
 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240,
 241, 242, 243, 335, 356, 358; ~in tip
 yönelimselliği 27
 Descartes 18, 19, 33, 34, 35, 36, 37, 38,
 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48,
 49, 50, 51, 59, 63, 84, 90, 97, 100,
 107, 113, 212, 315, 339; ~'in düa-
 lizmi 34; ~'in insan zihni 34, 51; ~'in
 rasyonalizmi 35; ~'in töz düalizmi 37,
 38, 47
 Desgabets 45
 deterministik 33, 50
 Dewey 301
 dikromat 15
 dikromatik 16
 dil 107, 220, 229; ~ felsefesi 106; ~in
 notasyonel ve resimsel görünümü 107;
 ~ oyunları 107 doğal ~ler 24
 dilbilgisi 83, 110; üretici ~ 83; temel ~
 110
 dilbilim 30
 dogmatik sağduyu 84
 doğa bilimleri 64
 doğacı, fizikselci dünya görüşü 17
 doğal: ~ tutum (die natürliche Einstel-
 lung) 63, 64, 76; ~ varoluş-varsayımı
 64
 doğrulanma kalıpları (Geltungsmodi)
 60
 dolaysızlık 84
 dramatik deyim 227
 Dretske, Fred 25, 67, 68, 127, 235, 248,
 250, 251, 252, 256, 260, 261, 263,
 264, 266, 267, 269, 270, 354
 Dreyfus 29, 55
 duruş (Einstellungänderung) 63
 duygular 26, 28, 34, 36, 47, 56, 119,
 126, 127, 131, 144, 268, 269, 315,
 318, 323~; nitel ~ 127
 duyu 127; ~ veri görüşü 254; ~ verileri
 68, 254, 255, 256; görme ~su 15;
 duyumsallık alanı 100
 duyumsama 56, 71
 duyusal 67, 68; ~ boyutlar 17; ~ farkın-
 dalık 56; ~ nitelikler 17, 254; genel ~
 tanımlar 132
 duyusalılık 68
 düalizm 22, 23, 35, 36, 44, 51, 151,
 172, 206, 213, 338; ~in ontolojik
 okunması 48; ~in ontolojik sorunu
 47; ~ metafiziği 44; ontolojik ~ 50;
 psikofiziksel ~ 50
 dünya 19, 108, 109, 226, 334, 347,
 348, 353; ~ya yönelme 85; materyal ~
 19; nesnel ~ 78; yabancı~ 91
 düşler 20
 düşünce 34, 202, 206, 209, 214, 215;
 ~nin hesaplama olduğu fikri 216; ~nin
 sistematik olması 211
 Düşünce Dili varsayımı (LOTH) 209
 düşünen tözler 44

 E
 Easton, Patricia 20
 egolojik 57
 ekonomi 108
 elektriksel ve manyetik olaylar 282
 eleyici: ~ materyalistler 278; ~ materya-
 lizm 277, 297
 Elliot 316, 317, 318
 Eloise 256
 EMDR 302, 321, 322, 323
 empati (Einfühlung) 56, 74, 75
 emprisizm 336
 en ilkel biçim (Urmodus) 65

enaktivist ve dışsalıcı kuramlar 79
 enformasyonel kapsülleme 217
 enstrümantalizm 237
 epifenomenalizm 34, 48, 51, 172, 345
 epistemik değer 309
 epistemoloji 175, 286, 294
 epistemolojik 28, 40, 42, 47
 Erlebnisse 58, 59
 esas (originär) 74; ~ olmayan (nicht originär) 74
 eşlik ilkesi [parity principle] 309
 etik 43, 85, 173, 175, 294
 etkileşim sorunu 49
 Evans, Gareth 72
 ev-dünya (Heimwelt) ve yabancı-dünya (Fremdwelt) 91
 evrim ilkeleri 240
 evrimleşmiş biyolojik amaçlar 24

F

fantezi 74
 Feigl 21, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 136, 138, 139, 143, 147, 148, 150, 151
 felsefe 18, 30, 45, 108, 110, 123, 226, 286, 295, 328; ~nin görevi 109; antik ve çağdaş ~ bölümleri 108; uygulamalı ~ 175; sinirbilim ~si 277, 298; Oxford ~si 108; Kıta ~si 29; Anglo-Amerikan bilim ~si 284; Alman ~si 29
 felsefeciler 191
 felsefi: ~ davranışçılık 155, 156; ~ ya da bilişsel amaçlar 109
 fenomenal kavramlar 344, 345
 fenomenal: ~ bilinç 26, 127, 128, 144, 248, 249, 258, 328, 332; ~ dışsalçılık 265, 266; ~ durumlar 248; ~ durumlarla fiziksel durumlar arasındaki genel bağlantı 260; ~ kavramlar 345; ~ kavramlar stratejisi 265, 337; ~ kırmızılık 264, 265; ~ nesnel 254; ~ özellikler 249, 250, 258, 260, 263, 343, 345, 346; ~ yanılğı 128; ~ yönelimsellik 354, 355; geniş ~ özellikler 263
 fenomenologlar 66, 94
 fenomenoloji 29, 30, 55, 57, 63, 64, 79, 89, 90, 243, 354; ~ gelenekleri 29;

nesnelere zihinde canlandırma [eidetic] ~si 64
 fenomenolojik 55, 62, 63, 65, 78, 79, 80, 81, 82, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 93, 95, 100, 126, 189, 292; ~ incelemeler 55; ~ indirgeme 87, 88, 89; ~ refleksiyon 97; ~ temel kurma 82; ~ yaklaşım 60
 filojiston kuramı 282
 Fink, Eugen 88
 fizik 42, 80, 214, 279, 360
 fizikalist 202, 251, 254, 258, 265, 271, 335, 338, 343, 357, 360; ~ süreç 258; ~ zihin kuramı 202
 fizikalizm 247, 270, 328, 330, 331, 335, 356, 359, 360, 361
 fiziksel 358; ~ bedenler 19; ~ bileşenler 234; ~ nedensellik 49; ~ duruş 233; ~ dünya 18; ~ etkileşim 50; ~ nedensellik analojisi 50; ~ nesnelere 22; ~ makineler 207
 fizyolojik algı mekanizması 17
 Fodor 23, 25, 34, 143, 178, 185, 188, 189, 190, 191, 195, 202, 203, 204, 205, 206, 208, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 288, 295, 352; ~un hesaplama fikri 220
 Fraassen 283
 Freud 58, 279
 frontal lob hasarı 316, 319

G

Garber, Daniel 36, 42
 garip (das Fremde, das andere) 74
 geçerli bağıntı 82
 genetik 60
 geometrik nesnelere 83
 gerçeğin geleneksel kavramları 88
 gerçekleştirme 137, 167, 177, 191, 192, 193, 194, 195
 Gestalt psikologlarının atomculuğu 67
 girdi(ler) 25, 167, 171, 176, 178, 181, 183, 184, 189; ~çıkıtı operasyonları 25; ~çıkıtısı olmayan sonlu durum otomatu 193; ~ sistemleri 217, 218; ~ sistemlerinin özgün alanlı [domain specific] olması 217; ~ tümcesi 166

- Glenberg 305
 Grand 117, 321, 323
 Green 68
 gri nokta 16
 Gueroult, Martial 44
 Gurwitsch 66
 gündelik dilin cümlelerinin yüzeysel mantıksal yapısı 110
 Güneş Sistemi 219
- H
- Habermas 78
 hareket yasaları 19
 haritalama problemi 259
 Harman 127, 190, 256, 257, 267, 268;
 ~'in şeffaflık argümanı 257
 hayvanların iletişimsel ilişkileri 83
 Hegel 18
 Heidegger 61, 68, 87, 97, 109, 301
 Heinämaa 29, 79, 80, 84, 92, 93, 97,
 99, 354
 Heraklitçi akış 58
 hesaplamının dili 25
 heterofenomenoloji 243
 Hill 134, 143, 144, 145, 146, 147, 148,
 149
 Hooker 284
 Hume 59, 67
 Husserl 29, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61,
 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71,
 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 80, 82, 83,
 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 93, 94,
 97, 99, 109, 355; ~'in fenomenolojisi
 74, 76, 78; ~'in özleri 90
- I
- Ideas 57, 58, 61, 63, 65, 67, 68, 70, 71,
 72, 76, 77
 Inga-Otto düşünce deneyi 309, 312
 ışık: ~a duyarlı hücre 15; ~ın dalga boy-
 ları 15
- İ
- iatrofizik 35
 iatromekanik 35
 içe-yansıtma 96
 içsel (innere Wahrnehmung) 63; ~ ben-
 lik 84; ~ faaliyet 122; ~ mekan 84; ~
 olay 21; ~ rol tümcesi 166; ~ zihinsel
 yaşam 20
 ideal olumsuz 332
 idealist 20, 340
 idealizm 82, 155; 19. yüzyıl ~i 108;
 transandantal ~ 65; mutlak ~ 18
 iki bedenin aynı deneyi paylaşması 95;
 ~nın anlamı 98
 iki-boyutlu anlambilimin temel fikri
 332
 ikili sonlu durum otomatı 181
 iletişimsel toplumsallık (Kommunicati-
 onsgemeinschaft) 78
 in propria persona [bizzat canlı bir de-
 neyim] 69, 70
 inaktivizim 30
 inançlar 58, 62, 144, 218, 224, 230,
 231, 237, 238, 239, 241, 242, 278; ~
 ve istekler 234, 237
 indirgeme 80, 87, 88, 89, 114, 118,
 163, 191, 238, 259, 277, 282, 283,
 284, 285, 287, 320, 341
 indirgemeci: ~ fizikselcilik 21, 224; ~
 materyalizm 175, 178, 187, 188; ~ol-
 mayan görüş 187; ~ öznellik doktrin-
 leri 82
 indirgenmezlik 235
 insan: ~ bilimleri 82, 90; ~ gözü 15; ~ın
 işlevsel birliği 50; ~ ruhunun doğası
 43; ~ zihni 47; ~ zihninin yapısı 36
 intersubjektif (Intersubjektivität) 57
 irade 38, 49, 50, 56, 116, 118, 294,
 355; ~ ve istemli hareketler 118
 irrasyonallite 241
 istemli: ~ hareketler efsanesi 118; ~ kav-
 ramlar 125
 işlenmemiş duygu 126, 127; ~ların nö-
 ral durumlarla belirtilmesi 150
 işlevsel: ~ birlik 45; ~ dengeyi oluşturan
 fiziksel durumlar 269; ~ düzen 177,
 180, 188; ~ düzenlerin içsel fiziksel
 durumları 189; ~ ilişkilerin ayrıntılı
 saptaması 26
 işlevselciler 23, 24, 25, 26, 137, 177,
 178, 184, 194, 356; klasik ~ 25
 işlevselcilik 19, 22, 23, 24, 26, 27, 136,
 138, 144, 161, 162, 163, 165, 166,
 167, 169, 175, 177, 178, 185, 187,

- 188, 189, 190, 194, 195, 196, 356;
dolgu ~i 22, 142, 143
işlevsellik 26, 27; ~ kuramı 166, 168,
169; ~ organizasyonlarının bileşenleri
27
- J
- Jackson, Frank 130, 144, 161, 162,
168, 170, 213, 255, 258, 266, 270,
281, 289, 330
- James 18, 58, 65, 74, 87, 121
- Johnson 213, 305, 306
- Jung 59
- K
- kabullenme fenomeni 64
- Kant 18, 59, 66, 77, 95, 99, 100, 315
- kapasite eğilimleri 115
- kapsamlı: ~ fenomenoloji 57; ~ fenome-
nal birleşiklik 347
- karbon yerine silikon esaslı olan normal
bilinçli insanlar 148
- kartezyen 33, 119, 121; ~ doğması 118;
~ doğmasında zihinler 119; ~ dualizim
18, 155; ~ geçmiş 20; ~ görüş 51; ~
görüşün mirası 20; ~ öncesi dönem
19; ~ yetiler 123; ~ yol 90; ~ zihin 33,
35, 50; ~ zihin-beden etkileşimi 34; ~
zihin bulmacası 48; ~ zihin modeli 34
- kartezyenliğin içsel olay modeli 21
- kategori hatası 33, 113, 126
- katı sinirsel bağıntı 145
- Katz, Matthew 23
- kavramların öğrenilemeyeceği tartışma-
sı 214
- kavramsal: ~ olmayan içerikler 270; ~
oluşum durumu 250
- kendi olma (Selbstgegebenheit) 69, 72
- Kim, Jaegwon 34, 138, 146, 147, 191,
356, 357
- Kind 256, 257, 269
- Kirsh 309
- kişisel tutum (die personalistische
Einstellung) 57, 76, 77
- kişinin kendi bilinçli durumunun dene-
yimlenmesi (Selbsterfahrung) 56
- kişisel özdeşlik 28
- klasik: ~ hesaplama 25; ~ hesaplamacı/
bilişsel zihin modeli 29
- klasikçi/bilişselci : ~ açıklamalar 302; ~
model 302; ~ program 301
- klasikçiler 281
- Koffka 67, 92
- koni hücre 15, 16
- konu-nötr 134, 135, 136, 137, 141,
142, 143, 144, 145, 149, 150, 162,
166; ~ belirli tarif 136; ~ tarifler 137
- Köhler 67
- Kripke 125, 138, 139, 140, 141, 142,
143, 144, 149, 331, 334
- kuramın a priori yapısı 171
- kuramlararası indirgeme 277, 282, 283,
284, 285; ~ spekturumundaki yeri
284
- L
- Lakoff 305, 306
- Latince 59, 108
- leibhaftig 69, 70
- Leuven 74, 88
- Lewis, David 24, 36, 135, 136, 141,
142, 155, 158, 160, 161, 162, 163,
164, 165, 166, 167, 168, 169, 170,
171, 172, 173, 177, 178, 335; ~in
dolgu işlevselciliği 141
- Loar 134, 145, 151, 190, 257
- Locke, John 18, 67, 84
- LOTH 209, 210, 211, 212, 213, 215,
216
- Lycan 25, 188, 248, 250, 251, 252, 253,
254, 255, 256, 264, 266, 267, 354
- Lyons 20
- M
- madde ve ruh 106
- Maglio 309
- makine(ler) 179, 181, 182, 183, 207;
~in işlevsel düzenleri 183; ~ benzet-
mesi 183
- Makinedeki Hayalet 33, 113, 119; ~
Dogması 33, 113, 114; ~ doktrini 50
- Malebranche, Nicolas 48
- mantık 22, 41, 83, 108, 175, 202, 278,
285, 286, 306, 322
- mantıkçı kuramların teknikleri 109

- mantıkçı: ~ Pozitivistler 109; ~ pozitivizm 282
- mantıksal: ~ durumlar 180, 182, 183; ~dil 107, 109, 111, 112; ~dilsel 110
- matematik felsefesi 175
- matematikçi 55, 115, 206
- matematiksel: ~ fizik 19; ~ mantık 108; ~ nesnelere 83
- Mattern, Ruth 44
- McDowell, John 223
- McLaughlin, Brian 21, 22, 29, 132, 138, 143, 145, 147, 148, 149, 151, 216, 288
- Menary 315
- Mendelovici, Angela 25, 26, 268, 269, 270, 271
- merkezî durum materyalizmi 21
- Merleau-Ponty 29, 66, 67, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 301, 355; ~'nin felsefe girişimleri 83
- metafizik 109, 175
- metafiziksel felsefe 108
- Mettrie 35
- Mill 67
- Mitchell 22, 23, 29, 170, 172, 213
- modal varlıklar 45
- modalizasyon 75
- modularity [Zihnin Modülerliği] 217
- Moran, Dermot 18, 29, 55, 57, 60, 61, 74, 80, 354
- muhakeme 56, 306
- N
- Nagel 78, 127, 150, 284, 289, 338
- naif gerçekçilik 254
- natüralizm 162
- nedensel; ~ bağlantılar 157; ~ dışlama 356; ~ etkiler 160; ~ kuram 158, 172; ~ kuramsal işlevselcilik 177, 178
- nedensellik 69; ~ kuramı 163; ~ kuramı davranışları 160; ~ rollerin biyolojik amaçları 24;
- nedensizlik 240
- nesnel bilimsel yöntem 122
- nesneleştirme olanağı 94
- Neurocomputational Perspective [Nörobilgisayarlı Perspektif] 278
- Newsome 292
- niteliksel duyular 17, 26
- noema 61
- noesis 61
- noetik: ~ akt 82; ~noematik bağlantılar 61; ~noematik yapılar 61; ~i nesne 82
- nomolojik sarkanlar 130
- normatif standartlar 27
- nörofizyoloji 132
- nöral: ~ durumlar 128, 131, 133, 136, 137; ~ faaliyet 23; ~ süreçler 127, 129
- nörobilgisayarlı 287, 288, 293, 294
- nörobilim 30, 80
- nöroetik 277, 293, 294, 298
- nörofelsefe 28, 204, 277
- nörofizyoloji 132
- nöroloji 280
- nörolojik tipler 192
- O
- Occamlaştırma gayreti 112
- Ockhamlı William 18
- Offray, Julien 35
- oksijen kuramı 282
- olası sorunları önceden tahmin etme becerisi (belirlenebilir eğilimi) 117
- olumsal varlıklar 45
- ontolojik: ~ adimler 88; ~ bariyer 150; ~ birlik 45
- organizasyonel değişmezler 342
- Oscar 189, 190
- otofenomenoloji 243
- Ö
- öğrenme 38, 131, 213, 240, 279, 288, 293
- önergeler 110
- önermesel tutumlar 202, 203, 205, 206, 213
- örnekçe-örnekçe özdeşliği 231, 232
- örtük yüklemci ifadeler 111
- öteki: ~deneyimi (fremderfahrung) 74; ~ yaşayan beden (Leib) 76
- özbilinç farkındalığı 56
- özdeşlik 21, 127, 138, 140, 141, 143, 147, 161, 167, 168, 357; ~ kuramcılar

- rı 139, 141, 142, 149, 150, 151, 331;
~ kuramı 21, 26, 29, 127, 129, 133,
134, 135, 136, 137, 150, 161, 168,
175, 356; ~ savı 138
- özgün alan [domain specific] 217, 218
özgür: ~ irade 56, 294; ~ seçim 238
özne 150; ~için-bir-şey-gibi-olma nite-
liği 127
öznel: ~ deneyim 26; ~ ve özneler-arası
yaşamın bütünlüğü 58
öznelerarasılık 91
- P**
- Panksepp, Jaak 281
panşisizm 359
paradigmalar 297
paralel dağıtık işlemci 25
pasif nedensellik 19
Patricia 20, 24, 33, 277, 278, 285, 286,
288, 289, 294, 296, 297, 298, 358
Paul 24, 35, 44, 59, 204, 277, 278, 280,
283, 286, 287, 288, 289, 290, 293,
294, 295, 296, 297, 298, 338
Peacocke 267
Peirce, C. S. 18
Piaget 301
Place 21, 125, 127, 128, 129, 130, 132,
136, 138, 143, 151, 155
Planer, Ronald 21, 29
Platon 18, 78
politika 108
pozitivist görüş 109
Prenses Elizabeth 43, 48
Price 70
primatlar 16, 98
psikanaliz 59
psikiyatri 82
psikofiziksel 50, 51, 77, 139, 141; ~ et-
kileşim 50; ~ nedensellik 49
psikoışlevselciler 24
psikoışlevselcilik 167, 177
psikoloji 28, 72, 74, 82, 83, 100, 122,
125, 175, 224, 231, 240, 242; derinlik
~si (Tiefenpsychologie) 58; evrimsel ve
gelişimsel ~ 28; Yeti ~si 306; hayvan
~si 122; halk ~si 24, 136, 145, 202,
203, 204, 279, 280, 282, 283, 295
psikolojik: ~ açıklamalar 223, 224, 236;
~ betimlemelerin esas konuları 106;
~ dışsalcılık 189; ~ durum 236, 237,
238, 239; ~ nitelikler 225; ~ tipler
191; ~ yargılar 20; ~ yasalar 19, 208
psikosemantik 126
Putnam, Hilary 18, 21, 23, 27, 34, 136,
147, 149, 169, 175, 176, 177, 178,
179, 180, 181, 182, 183, 184, 185,
186, 187, 188, 189, 190, 192, 193,
194, 195, 196, 214, 334, 351, 355;
~'ın işlevselciliğin hesaplamacı (bilgi-
sayımsal) yönü 190; ~'ın zihin felsefesi
175
Pylyshyn 25, 210, 211, 213, 216, 240,
288
- Q**
- kualia 26, 130, 188, 342; ~ inversiyonu
143
- R**
- Ramsey 136, 164, 171, 178, 184; ~
cümlesi 136, 164, 171
rasyonalite 30, 236, 238, 239, 241
rasyonalizm 336
rasyonel bağdaşıklık 231
rasyonellik 225, 231; ~ ve tutarlılık ko-
şulları 231
reductio ad absurdum [saçmaya indirge-
me] 114, 118
Reid, Thomes 18, 71
renk(ler) 15, 16; ~ deneyimleri 16; ~/şe-
kil monizmi 232; ~ tonları 17
resim: ~-bilinci (Bildbewusstsein) 73;
~şey (Bildding) 74
resmî doktrin 18, 113, 118
retina 15
retineks kuramı 290
Richardson 50
robotbilim 30
Rodin 122
rol: ~ işlevselci görüş 138; ~ işlevselciliği
22, 141, 143, 144, 150, 161
Rorty, Amélie 42, 82
Rorty, Richard 82
ruh 40, 43, 46, 56, 84, 97, 106, 176,
268, 269; ~ ile beden arasındaki ayrım
43; ~un algılanan nesnelere zihinde net
olarak canlandırma yeteneği [eidetics

- of the spirit] 58; ~ bedenleşmesi 36; ~ tutkuları 38, 50
 ruhsal: ~ durumlar (Zustände) 59; ~ kompleksler 68
 Russelci 339, 346; ~ monizm 339
 Russell 108, 111, 112, 130, 281, 337, 339, 345
 Ryle, Gilbert 18, 20, 33, 36, 48, 50, 51, 80, 84, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123; ~'in mantıksal davranışçılığı 120; ~'in zihnin uzamsal olmayan yönleri 36
- S
- saf olmayan simgeselcilik 249
 saf yönelimsel özellikler 248
 sahiplik küresine indirgeme 89
 sarımsı-portakal ardgörüntü görme 134
 Searle, John 35, 78, 169, 193, 194, 213, 291, 301, 354
 Sejnowski, Terrence 185, 288
 Sellars 67, 78, 228, 355
 semantik dışsalcılık 351
 sembolik düşünme 56
 sensorimotor psikoterapi 302
 Shagrir, Oron 23
 simgesel ve sözdizimsel yasalar 25
 sinir sistemi 292
 sinirbilim 145, 277, 278, 280, 283, 288, 289, 292, 294, 297, 298, 303, 307
 sinirbilimciler 35, 79, 285; çağdaş ~ 35
 sinirbilimsel tanımlar 204
 sinirsel olgu 21
 skolastik: ~, teleolojik dünya görüşü 19; ~ terminoloji 46
 skolastikler 49
 Smart 21, 125, 127, 128, 129, 130, 132, 133, 134, 135, 136, 138, 139, 142, 143, 146, 151, 155, 158, 160, 162, 165, 166, 167, 171, 173, 177
 Smith 55, 67, 68, 195, 277, 281, 304, 305, 307
 Smolensky 216, 288
 somatik belirteç 302, 307, 320, 321
 sosyal: ~ bilimler 82; ~ davranışlar 57, 77
 sosyoloji 279
- Sterelny 219, 315
 strata 62
 Stumpf 59
 sunum (Vergegenwärtigung) 74
- Ş
- şart kipinin [conditional] a priori yapısı 172
 şombiler 340
- T
- tamamlanmamış tözler 45
 Tanrı 38, 39, 40, 72, 90, 131, 333
 tasarımılanmış işlevler 234
 taşınabilirlik ölçütleri 311
 tek-yanlı algı 72
 tek-yanlı: ~ dikromatlar (yalnızca bir gözü 'renk körü' olan kişiler olarak tek-yanlı dikromatlar) 15; ~ tetrakromasi 16
 teleolojik işlevselcilik 24
 temel formlar 41
 Temsilci Zihin Kuramı 202; ~nın önemi 212
 temsilcilik: ~ doktrini 249; ~in izlenmesi 248, 249, 259, 263, 265, 271; ~in özdeşlik versiyonu 264; sezgisel olarak ~ 249; saf olmayan ~ görüşleri 250; iç-modal ~ 251; zayıf ~ 251; saf ~ 249, 271; ~ tarzlarının indirgenmesi 251; Trek-tarzlı saf olmayan ~ 250
 tersine çevrilmiş: ~ deneysel spektrum 291; ~ spektrum 170
 tetrakromat 15, 16, 17
 Thelen 304, 305, 307
 Thomas 35, 57, 71, 74, 78, 150, 289, 338
 tıp bilimleri 82
 Timeform 116
 tip: ~ yönelimselciliği 225; ~ler kuramı 111; ~tip özdeşliği 21, 231, 232
 Toscar 189, 190
 töz 19, 37, 38, 42, 44, 45, 46, 47, 106, 129, 212, 280, 339, 358; ~ düalizmi 19, 34, 37, 44; ~düalizminin makullüğü 38
 transandantal fenomenoloji 62, 64
 trikromat 16

- Turing (Alan) 23, 181, 182, 184, 185, 187, 206, 207, 208, 209, 212, 215, 342; ~ makineleri 181, 185, 207, 215; ~ makinelerinin işlevselliği 23
tutum ya da duruş (Einstellungänderung) 63
Tye 25, 127, 248, 250, 251, 252, 253, 256, 257, 258, 260, 262, 264, 266, 267, 268, 269, 270, 354, 355, 358
- U
uygulamalı yönelimsellik 85
uzamsal olmayan düşünen bir nesne 44
- Ü
üç töz sistemi 44
üçgenleştirme 232, 242
üretkenlik 211
- V
ventral akış 148
Vygotsky 301
- W
Wahrnehmung [algı] 70
Watson'ın psikolojik davranışçılığı 122
Westfall 35
William 18, 20, 44, 58, 65, 66, 87, 108, 121, 248, 292
Williams, Bernard 37
Wittgenstein 89, 106, 107, 108, 109, 110, 112, 118, 119, 224, 228, 235
Wollheim, Richard 73
Wundt 59, 63, 84
- Y
Yablo, Stephen 34
Yahudi felsefesi 175
yapay zekâ 28, 148, 166, 182, 288
yapısal olarak simgelerin mantıksal operasyonlarla manipülasyonu 25
yardımseverlik İlkesi 36
yaşam-dünyası (Lebenswelt) 91
yeni dalga 284, 285, 296
Yeni Hudut 302
yönelimler 144, 278
yönelimsel: ~ bağlantı 84; ~ duruş 227, 234, 239; ~ hareketler 126; ~ içerik 248, 264; ~ yaşam 62; ~ yaşamımızın katmanlarının 'açığa çıkarılması' (Ent-hüllung) 62
yönelimsellik 78, 84, 85, 92, 126, 247, 248, 249, 252, 259, 266, 271, 354, 355; ~in izlenme kuramı 252
yönelmenin değerbilimsel ve kuramsal yolları 85
yöntembilim 36, 88
yöntembilimsel 41, 42, 51, 57, 64, 74, 80, 81, 123, 281, 285; ~ tekbenci 57
Yüksek-Düzye Düşünce kuramları 347
- Z
zaman-bilinci 56, 88
zamansal olgular 59
zekâ 28, 116, 117, 148, 166, 181, 182, 204, 279, 288
zihin 18, 19, 25, 26, 28, 37, 39, 40, 44, 46, 48, 106, 107, 112, 113, 114, 121, 157, 161, 168, 170, 175, 184, 194, 202, 208, 216, 226, 243, 283, 345, 351, 361; genişletilmiş ~ [extended mind] 30; fiziksel olmayan -ler 23; ~de canlandırma indirgemeleri 89; ~ fikri 41; ~ ile madde 19; ~ konusundaki standart görüş 19; ~ kuramı 20, 29, 171, 175, 182, 185, 202, 213; ~ ile makineler arasındaki benzetme 182; bilinçli ~in hareketleri 120; ~le beyin bağlantısı 37; bireysel -ler 19; bireysel ~sel olgular 58; natüralistik ve nedensel ~ kuramları 160; ~ ile beden arasında gerçek ayrımlar 38, 39, 41; ~ felsefecileri 18, 34, 106, 110; ~/beyin tip-tip özdeşlik kuramı 21
zihin felsefesi 17, 18, 22, 28, 29, 30, 55, 65, 78, 79, 107, 161, 175, 195, 303, 308, 329; çağdaş ~ 18, 20, 106; ~nin gelişmesi 106; ~ tarihi çalışmaları 161
zihin-beden 28, 37, 44, 283; ~ birliği 37, 38, 43, 44, 45, 46, 47; ~ nedenselliği 35, 49; tikel ~ birliği 45; ~ problemi 28, 37, 282; ~ özdeşliği 23, 28, 331
zihinsel durumlar 25, 26, 27, 85, 125, 137, 138, 144, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 164, 165, 166, 172, 176, 184, 187, 220, 248, 348, 351; bilinçli ~ kuramı 26; aktüel ~ 162